

Miesięcznik

Ubezpieczeniowy

ISSN 1732-2413 • WSZYSTKO, CO TRZEBA WIEDZIEĆ O RYNKU UBEZPIECZEŃ • TOM 23 I NUMER 10 I PAŹDZIERNIK 2026 • 1 PAŹDZIERNIKA 2026

© SHOTPRIME STUDIO/stock.adobe.com

W N U M E R Z E :

Ubezpieczenia transportowe

Sztuczna inteligencja: szanse i wyzwania

Zarządzanie ryzykiem/Solvency II Review/DORA/Różnorodność

UBEZPIECZENIA TRANSPORTOWE

AGNIESZKA SOWA
adwokat Kancelaria Prawna Iuridica

Spedytor ubezpiecza cargo na rachunek klienta: agent, ubezpieczający czy tylko pełnomocnik?

Ubezpieczenie cargo chroni interesy właściciela ładunku lub innego podmiotu ponoszącego ryzyko przypadkowej utraty albo uszkodzenia towaru. Choć ma charakter dobrowolny, w praktyce gospodarczej często jest elementem oczekiwanym lub wręcz wymaganym przez zleceniodawców, zwłaszcza w przypadku przewozów towarów o znacznej wartości, wysokiej podatności na uszkodzenia lub kradzież. – **AGNIESZKA SOWA**

Z perspektywy spedytora zobowiązanie do zapewnienia ubezpieczenia cargo może stanowić jedną z usług spedycyjnych. Kodeksowy katalog czynności spedycyjnych ma charakter otwarty i – obok takich działań jak pakowanie, znakowanie czy weryfikacja stanu przesyłki – może obejmować również jej ubezpieczenie.

PODSTAWA PRAWNA

W tym kontekście kluczowe staje się pytanie, czy spedytor może – zgodnie z prawem ubezpieczeniowym – oferować klientowi zawarcie umowy ubezpieczenia cargo. Z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 15.12.2017 r. o dystrybucji ubezpieczeń (dalej: u.d.u.) wynika, że czynności z zakresu dystrybucji ubezpieczeń mogą być wykonywane wyłącznie przez dystrybutorów ubezpieczeń, do których należą: zakład ubezpieczeń, agent ubezpieczeniowy, agent oferujący ubezpieczenia uzupełniające oraz broker ubezpieczeniowy. Do czynności z zakresu dystrybucji ubezpieczeń należy doradzanie, proponowanie lub wykonywanie innych czynności przygotowawczych zmierzających do zawarcia umów ubezpieczenia, a także zawieranie umów ubezpieczenia w imieniu zakładu ubezpieczeń, w imieniu lub na rzecz klienta albo bezpośrednio przez zakład ubezpieczeń.

Czy spedytor może zatem doradzać, proponować, a wreszcie nawet zawierać umowę ubezpieczenia cargo w imieniu lub na rzecz swojego klienta? Czy podejmowanie takich czynności wymaga od spedytora uzyskania statusu dystrybutora ubezpieczeń?

UBEZPIECZENIE NA CUDZY RACHUNEK

W praktyce najczęstszym rozwiązaniem jest zawieranie przez spedytorów umowy ubezpieczenia cargo na cudzy rachunek (art. 808 § 1 k.c.), zwykle przy wykorzystaniu tzw. polisy ramowej *Open Cover*. **Umowa ubezpieczenia na cudzy rachunek to stosunek prawny, w którym ubezpieczający ubezpiecza cudzy interes majątkowy, ale działa przy tym we własnym imieniu.** W efekcie dochodzi do rozdzielenia roli ubezpieczającego (podmiot zawierający umowę) oraz ubezpieczonego

(podmiot, w którego interesie majątkowym zawierane jest ubezpieczenie)¹. Kautą zawarcia takiej umowy ubezpieczenia nie będzie jej treść, ale stosunek łączący ubezpieczającego i ubezpieczonego². W takim modelu umowa ubezpieczenia cargo ma charakter ramowy – spedytor występuje jako ubezpieczający, natomiast jego klienci są ubezpieczonymi. Poszczególne transporty objęte są ochroną po uprzednim zgłoszeniu, a dla każdego z nich wystawia się zazwyczaj odrębny certyfikat. Dopuszczalna wprost na podstawie przepisów Kodeksu cywilnego **konstrukcja umowy ubezpieczenia na cudzy rachunek wydaje się idealnym narzędziem do zrealizowania przez spedytora zobowiązania do zawarcia umowy ubezpieczenia cargo jako jednej z czynności spedycyjnych, do realizacji której spedytor zobowiązał się wobec swojego zleceniodawcy.** Zastosowanie tej konstrukcji nie może jednak służyć omijaniu przepisów o pośrednictwie ubezpieczeniowym ani stanowić ukrytej „dystrybucji” ubezpieczeń. W ujęciu tradycyjnym pośrednik ubezpieczeniowy jest osobą działającą pomiędzy stronami i niebędącą podmiotem stosunku ubezpieczenia³. Jednak pojęcie dystrybucji ubezpieczeń, zdefiniowane w art. 4 ust. 1 u.d.u., ujęto niezwykle szeroko⁴. W konsekwencji czynności z zakresu dystrybucji ubezpieczeń mogą występować również przy pozyskiwaniu ubezpieczonych w ramach umowy ubezpieczenia na cudzy rachunek. Ustawa o dystrybucji ubezpieczeń (art. 3 pkt 10 lit. a) definiuje bowiem także pojęcie klienta – w przypadku umów

1 Wyrok Sądu Najwyższego z 25.01.2000 r., I CKN 331/98.

2 D. Maśniak [w:] Kodeks cywilny. Komentarz aktualizowany, red. M. Balwicka-Szczyrba, A. Sylwestrzak, Gdańsk 2026, art. 808.

3 Z. Długosz, 5. Ograniczenia wynikające z przepisów o pośrednictwie ubezpieczeniowym i zasad współżycia społecznego [w:] Ograniczenia swobody umów w kształtowaniu stosunku ubezpieczenia na cudzy rachunek, Warszawa 2017.

4 Obejmuje doradzanie, proponowanie lub wykonywanie innych czynności przygotowawczych zmierzających do zawarcia umów ubezpieczenia.

ubezpieczenia klientem jest poszukujący ochrony ubezpieczeniowej, ubezpieczający lub ubezpieczony.

Chociaż do ubezpieczenia przesyłki w zakresie ubezpieczenia cargo dochodzi zazwyczaj w wykonaniu zobowiązania spedycyjnego, a spedytora ubezpiecza przesyłkę na warunkach zawartej przez siebie umowy ubezpieczenia cargo *Open Cover*, to jednak rola spedytora rzadko ogranicza się jedynie do prostego zaoferowania zleceniodawcy możliwości zawarcia ubezpieczenia cargo. Należyte wykonanie zobowiązania spedytora do zapewnienia przesyłce ochrony ubezpieczeniowej wymaga często podjęcia takich czynności jak:

- indywidualizacja zakresu ochrony ubezpieczeniowej do przewozu stanowiącego przedmiot usługi spedycyjnej: zakres terytorialny, przewóz określonymi rodzajami środków transportu, rodzaj towarów przyjętych do przewozu, suma gwarancyjna,
- negocjowanie klauzul dodatkowych rozszerzających standardowy zakres ochrony ubezpieczeniowej,
- wyjaśnienie zleceniodawcy poszczególnych klauzul zawartych w umowie ubezpieczenia lub w ogólnych warunkach ubezpieczenia.

W doktrynie wskazuje się wręcz, że co do zasady każdy przypadek zaciągnięcia przez ubezpieczającego zobowiązania do dokonywania jakichkolwiek dodatkowych czynności o charakterze administracyjnym (tj. obejmujących obsługę umowy ubezpieczenia) czy też akwizycyjnym (tj. obejmujących oferowanie uzyskania ochrony w ramach ubezpieczenia na cudzy rachunek), w tym związanych z zawartą (lub taką, która dopiero ma być zawarta) przez niego umową ubezpieczenia, traktowane może być jako wykonywanie przez ubezpieczającego jednej z czynności agencyjnych lub brokerskich⁵.

NIE AGENT, NIE BROKER

Możliwość działania spedytora jako agenta ubezpieczeniowego lub agenta oferującego ubezpieczenia uzupełniającego należy wykluczyć ze względu na istotę umowy spedycji. Agent ubezpieczeniowy oraz agent oferujący ubezpieczenia uzupełniające, w ramach prowadzonej działalności agencyjnej, wykonują czynności w zakresie dystrybucji ubezpieczeń w imieniu lub na rzecz zakładu ubezpieczeń. Jako strona umowy z ubezpieczycielem i podmiot działający w jego imieniu lub na jego rzecz, agent zobowiązany jest do zachowania lojalności kontraktowej wobec ubezpieczyciela i do obrony jego interesów⁶. Z kolei w ramach umowy spedycji spedytora działa na rzecz lub nawet w imieniu swojego klienta (zleceniodawcy). **Zobowiązanie się spedytora wobec ubezpieczyciela do wykonywania czynności agencyjnych przy umowie ubezpieczenia zawieranej na rachunek klienta prowadziłoby do bezpośredniego konfliktu interesów, co jest niedopuszczalne.**

W przypadku brokera stosunek lojalności istnieje jedynie wobec podmiotu poszukującego ochrony ubezpieczeniowej, czyli potencjalnego ubezpieczającego lub ubezpieczonego. Przyjęcie, że spedytora winien działać jako broker ubezpieczeniowy – który w ramach prowadzonej działalności brokerskiej wykonuje czynności w zakresie dystrybucji ubezpieczeń w imieniu lub na rzecz klienta – nie stanowi jednak rozwiązania tej sytuacji. **Trudno bowiem oczekiwać, by spedytora – chcąc**

jedynie zaoferować usługę ubezpieczenia organizowanego przewozu – spełniał wysokie i rygorystyczne wymogi formalne przewidziane dla prowadzenia działalności brokerskiej.

KWESTIA WYNAGRODZENIA

W przypadku działalności spedytora granica pomiędzy zawarciem „czystej” umowy ubezpieczenia na cudzy rachunek a wykonywaniem czynności na pograniczu pośrednictwa ubezpieczeniowego wynika również ze specyficznej regulacji kwestii wynagrodzenia. Pośrednik ubezpieczeniowy wykonuje dystrybucję ubezpieczeń za wynagrodzeniem (art. 3 pkt 15 u.d.u.). Zgodnie natomiast z art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 11.09.2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (dalej: u.d.u.r.) **w ubezpieczeniu na cudzy rachunek ubezpieczający nie może otrzymywać wynagrodzenia lub innych korzyści w związku z oferowaniem możliwości skorzystania z ochrony ubezpieczeniowej lub czynnościami związanymi z wykonywaniem umowy ubezpieczenia.** Nie wyklucza to możliwości zobowiązania się przez ubezpieczonego wobec ubezpieczającego do finansowania kosztu składki ubezpieczeniowej.

Choć w przypadku umowy spedycji zobowiązanie do zapewnienia ochrony ubezpieczeniowej jest zobowiązaniem umownym, tj. jedną z czynności spedycyjnych, do której zobowiązał się spedytora, ww. regulacja art. 18 ust. 1 u.d.u.r. wyłącza możliwość pobierania przez spedytora wynagrodzenia, marży lub prowizji z tytułu świadczenia tej usługi. **Marża lub prowizja nie może być także „ukryta” w całościowym wynagrodzeniu spedytora za realizację usługi spedycyjnej.** Przepis dopuszcza co prawda refakturowanie samej składki ubezpieczeniowej, jednak w przypadku polis typu *Open Cover* – zawieranych przez spedytora na rzecz wielu różnych klientów – wyzwaniem staje się precyzyjne określenie rzeczywistej wysokości składki przypadającej na konkretną przesyłkę danego zleceniodawcy.

Sam przepis art. 18 ust. 1 u.d.u.r. nie precyzuje podmiotu, od którego ubezpieczający nie może otrzymywać korzyści, lecz wskazuje na zakaz o generalnym charakterze. Należy jednak zauważyć, że uzasadnieniem projektu ustawy⁷ wskazuje, że głównym celem ustawodawcy było przeciwdziałanie sytuacjom, w których ubezpieczający przedkłada interes ubezpieczyciela nad interes ubezpieczonego. Taki układ przeczyłby bowiem tradycyjnemu ujęciu umowy na cudzy rachunek, opierającemu się na wspólnocie interesów oraz obowiązku lojalności pomiędzy ubezpieczającym a ubezpieczonym. Doktryna wskazuje także na inny sposób podejścia do zakazu otrzymywania przez ubezpieczającego „innych korzyści”, wyrażając podgląd, że nie obejmuje on zwrotu kosztów ponoszonych przez ubezpieczającego (innych niż zwrot samej składki) związanych z oferowaniem ochrony ubezpieczeniowej i wykonywaniem umowy ubezpieczenia⁸.

CENKA GRANICA

Gdyby każdy przypadek zawarcia umowy ubezpieczenia na cudzy rachunek traktować jako czynność z zakresu dystrybucji ubezpieczeń, funkcja tej instytucji zostałaby poważnie podważona. Nie można wykluczyć dopuszczalności oferowania przez spedytora ochrony ubezpieczeniowej przesyłce, gdy czynność ta jest nierozdzielnie związana z realizacją umowy spedycji. Kluczowym wyzwaniem staje się jednak wyznaczenie cienkiej granicy między wykonywaniem podstawowej usługi spedycyjnej a nieuprawnionym wkroczeniem przez spedytora na sferę pośrednictwa ubezpieczeniowego. □

5 Z. Długosz, 5. Ograniczenia wynikające z przepisów o pośrednictwie ubezpieczeniowym i zasad współżycia społecznego [w:] Ograniczenia swobody umów w kształtowaniu stosunku ubezpieczenia na cudzy rachunek, Warszawa 2017. Pogląd został wyrażony na gruncie poprzednio obowiązującej ustawy z 22.05.2003 r. o pośrednictwie ubezpieczeniowym, ale zachowuje aktualność również w obecnym stanie prawnym, na gruncie definicji „dystrybucji ubezpieczeń” zawartej w art. 4 ust. 1 ustawy z 15.12.2017 r. o dystrybucji ubezpieczeń.

6 Ł. Orłowski, Zasada lojalności stron w stosunku zobowiązaniowym: poszukujący ochrony ubezpieczeniowej – pośrednik ubezpieczeniowy – ubezpieczyciel, Prawo Asekuracyjne 2003 nr 2, s. 63.

7 Projekt ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej, druk sejmowy Nr 3644, VII kadencja Sejmu.

8 J. Pokrzywniak, Zakaz otrzymywania przez ubezpieczającego oraz osoby reprezentujące ubezpieczającego wynagrodzenia lub innych korzyści w ubezpieczeniu na cudzy rachunek, Wiadomości Ubezpieczeniowe 2013, nr 3, s. 46-47.